

С.О. Михайлович, І.С. Миронюк, А.А. Федорішко, В.А. Товт

Факультету здоров'я та фізичного виховання УжНУ 20 років – сторінки історії створення

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

Історія сучасного факультету здоров'я та фізичного виховання Ужгородського національного університету розпочалася з кафедри фізичного виховання, яка у минулому році святкувала своє 70-річчя. Так, кафедра фізичного виховання була відкрита в 1948 році. Першим завідувачем кафедри за обранням по конкурсу став випускник Харківського державного інституту фізичної культури Собенко Іван Тимофійович (1900-1960), який очолював кафедру до 1958 р. З вересня 1958 року завідувачем кафедри фізичного виховання обраний за конкурсом став Михайлович Степан Олександрович (1929-2019), кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник фізичної культури України. В кінці 50-х років до складу кафедри входило 7 спеціалістів з вищою фаховою освітою. В 60-70-і роки університет розвивався великими темпами. Набір студентів з року в рік збільшувався, відкривались нові факультети, що в значній мірі сприяло розвитку кафедри. В 1970 році на кафедрі уже працювало 18 штатних викладачів.

В цей же період бурхливо розширялась навчально-матеріальна база кафедри. З 1961 року розпочалось будівництво заміської оздоровчо-спортивної бази «Скалка», будувались спортивні майданчики, студентський стадіон. З 1965 року розпочалось будівництво спортивного корпусу з 2-ма спортивними залами та першим в регіоні закритим 25-метровим плавальним басейном. В кінці 60-х років викладачі кафедри стали активно займатися науковою роботою і уже в 1968 році була захищена перша кандидатська дисертація Михайловичем С.О. на тему «Развитие физической культуры и спорта в Венгрии (1945-1965гг.)». В 1976 році 4 викладачі кафедри захистили дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеню кандидата наук. В 1974 році за розробку проекту та втілення в життя заміської спортивно-оздоровчої бази «Скалка» ВДНГА СРСР нагородив ректора УжДУ Чепура Дмитра Венедиктовича срібною медаллю, а завідувача кафедри фізичного виховання Михайловича С.О. бронзовою медаллю.

За ініціативою викладачів кафедри при активній підтримці ректорату, керівників обласних органів влади, рішенням ДАК МОН України від 07 липня 1998 року було отримано ліцензію на право освітньої діяльності, пов'язаної із надання вищої освіти на рівні кваліфікаційних вимог до спеціаліста – 0102 «Фізичне виховання і спорт», за спеціальністю 7.01.02.02 «фізична реабілітація» з ліцензованим набором 60 осіб. Перший набір на спеціальність було проведено на 1999-2000 навчальний рік. Перші 2 роки підготовка спеціалістів

згідно ліцензії проводилась викладачами кафедри фізичного виховання. За пропозицією керівництва кафедри в 2001 році була відкрита кафедра фізичної реабілітації, а згодом і третя кафедра – кафедра теорії і методики фізичного виховання.

Ідею створення в УжДУ факультету фізичного виховання і спорту ще на зламі 1960-70-х років виношував тодішній завідувач кафедри фізичного виховання Михайлович С.О. Саме у той час в університеті та Закарпатській області склались передумови для втілення цього задуму.

В області відчувалась значна нестача фахівців галузі з одного боку, а з іншого – випускники шкіл, котрі прагнули здобути фах тренера з обраного виду спорту, вчителя фізичної культури змушені були поступати у ВЗО інших областей, де на той час існували інститути фізкультури або факультети фізичного виховання у педагогічних інститутах. Після завершення навчання далеко не всі з них повертались додому, тож область втрачала не лише дипломованих фахівців, а й кваліфікованих спортсменів.

Разом з тим в Ужгородському університеті почала розвиватись інфраструктура для занять студентів фізичною культурою та спортом. У 1960-х роках був розроблений та затверджений перспективний план розвитку інфраструктури УжДУ, в якому було передбачено будівництво великого спортивного комплексу з двома закритими плавальними басейнами, двома спортивними залами, стадіоном з трибунами, спортивним корпусом для кафедри фізичного виховання. Згідно з планом початись це будівництво мало аж у 2005-2010 роках.

У 1964 році завідувачу кафедри фізичного виховання Михайловичу С.О. з допомогою голови облспорткомітету вдалось із архівів облпрофради отримати проектну документацію спортивного корпусу, яка була у списках заборонених постановою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР об'єктів. З цим проектом майбутньої спортивної бази він тоді ж звернувся до ректора УжДУ Чепура Д.В., котрий у лютому 1965 року ознайомився з ним і дав згоду на реалізацію, яка почалась влітку 1965 року. Був розроблений детальний план будівництва спортивного корпусу, до якого входило спорудження великого спортивного залу розміром 48x18 м, малого спортивного залу розміром 18x10 м, закритого 25-метрового плавального басейну, лабораторією, роздягальнями, службовими та складськими приміщеннями тощо. На будівництві спорткомплексу,

крім робітників-фахівців, щоденно за графіком працювали під керівництвом викладачів кафедри фізичного виховання 100-120 студентів.

Перша черга спортивного корпусу, куди переселилась кафедра фізичного виховання, стала до ладу у лютому 1973 року, отже, з 2-го семестру навчального року освітній процес з фізичного виховання став проводитись на новій базі. Повноцінно ж запрацювала вона у 1976 році, коли було введено в експлуатацію закритий плавальний басейн.

Одночасно із спорудженням спортивного корпусу, поряд з ним, у 1966 році розпочато будівництво студентського стадіону з футбольним полем розміром 90x58 м, біговими доріжками, легкоатлетичними секторами, який став до експлуатації у 1973 році.

Перша спроба порушити питання про створення факультету фізичного виховання та спорту в УжДУ була здійснена Михайловичем С.О. та ректором Чепуром Д.В. у 1972 році, але Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР та республіканський спорткомітет відмовили у цьому. Друга спроба, коли ректор Лендєл В.І. підтримав ініціативу завідувача кафедри, також завершилась невдало.

Відкриття факультету стало можливим лише після здобуття Україною незалежності. У жовтні 1996 року міністр освіти Згуровський М.І. в Ужгороді проводив нараду освітян, в якій взяли участь голова ОДА Устич С.І., ректор УжДУ Сливка В.Ю., зав. каф. фізичного виховання Михайлович С.О., викладачі університету. Під час наради міністр дав принципову згоду на відкриття факультету фізичного виховання і спорту в УжДУ та пообіцяв свою підтримку. Михайлович С.О. протягом десятиліть вивчав досвід роботи факультетів фізичного виховання Тернопільського, Луцького педагогічних інститутів, факультету фізичного виховання Тартуського університету (Естонія), Львівського, Київського, Будапештського (Угорщина) інститутів фізкультури, Пряшівського (на той час Чехословаччина) факультету фізичного виховання, тож йому за короткий час вдалося скласти навчальний план, який охоплював понад 60 нормативних дисциплін. Цей документ був повністю готовий до початку 1997 року. Вся документація, яка готувалась для відкриття факультету за наповненням і змістом відповідала вимогам по підготовці фахівців з вищою освітою – викладачів фізичного виховання в усій системі освіти, тренерів з обраного виду спорту та управлінських працівників в галузі фізичної культури і спорту. У середині січня 1998 року питання відкриття факультету обговорено на Вченій раді УжДУ, а 28 січня ректоратом підготовлено повний пакет документів для проходження необхідних експертиз і заява на ім'я міністра освіти Згуровського М.І. з проханням видати ліцензію на провадження освітньої діяльності. У лютому університет відвідали незалежні експерти, які ознайомились з навчально-спортивною базою УжДУ, з повним пакетом необхідних документів і на цій підставі надали позитивну рецензію, в якій рекомендували розглянути питання про визнання доцільним надання ліцензії Ужгородському державному університету на здійснення навчальної діяльності за спеціальністю

«Фізична реабілітація» в кількості 25 чоловік, починаючи з 1998-1999 навчального року.

Розгляд справи УжНУ щодо надання ліцензії проходив у Києві 7 липня 1998 року на засіданні Державної акредитаційної комісії, на якому УжДУ представляв Михайлович С.О. 13 липня ліцензія була підписана Міністром освіти, головою ДАК Згуровським М.З., а 15 липня Степан Олександрович отримав її у секретаріаті ДАКУ.

На момент отримання ліцензії вступні іспити вже майже завершилися, тож набір абітурієнтів на нову спеціальність було перенесено на наступний навчальний рік.

Перший набір 25-ти студентів було проведено влітку 1999 року. У зв'язку з тим, що відкриття будь-якого факультету може бути здійснене лише за наявності 2-3-х кафедр, наша перша спеціальність перші два роки працювала при кафедрі фізичного виховання.

На початку січня 2001 року ректор Сливка В.Ю. запропонував відкрити кафедру фізичної реабілітації. 28 вересня 2000 року Вчена рада УжНУ прийняла рішення просити МОН відкрити в університеті факультет фізичного виховання і спорту. Це рішення підтримали голова облдержадміністрації Балого В.І. і голова обласної ради Іванчо І.В., котрі звернулись з відповідними листами до міністра освіти і науки Кременя В.Г.

Міністерство у наказі від 16.01.2001 року за № 1-01 дало дозвіл на відкриття нового факультету і на цій підставі, згідно з наказом ректора УжНУ від 24 січня 2001 року було створено факультет фізичного виховання і спорту. Виконувачем обов'язків декана було призначено Михайловича С.О.

У 2002 році факультет успішно пройшов акредитацію на рівень вимог підготовки бакалавра, а у 2003 році – спеціаліста. У 2004 році на факультеті відкрито заочне відділення з ліцензійним набором 60 студентів на рік. Серед цілої низки досягнень факультету у роки становлення окремо слід відмітити, що славний факультет і своїми спортсменами. Під час навчання вісім його студентів стали майстрами спорту України міжнародного класу, десятки - майстрами спорту України. Звичайно, частина з них були підготовлені як спортсмени в інших спортивних організаціях Ужгорода, але є серед успішних спортсменів і ті наші випускники, які готувалися власне у факультетських секціях спортивного удосконалення. Так першим в історії майстрами спорту України міжнародного класу, підготовленим у групі спортивного удосконалення кафедри фізичного виховання УжНУ, стала Габрієлла Знік (Мателешко), віце-чемпіонка Європи з пауерліфтингу серед юніорок (U-23), чемпіонка і рекордсменка України (навчалась у 2001-2006 роках); у цій же секції шлях від початківця до майстра спорту України міжнародного класу з пауерліфтингу пройшла Єлизавета Бан (Рижак), чемпіонка світу і двічі віце-чемпіонка світу серед юніорок (U-23), бронзова призерка чемпіонату світу і срібна – чемпіонату Європи серед дорослих, багаторазова чемпіонка і рекордсменка України (навчалась у 2009-2014 роках).

За 20 років історії факультет пережив різні періоди свого становлення, кілька реорганізацій. Усі періоди

життя факультету вносили свої позитивні моменти в його розвиток і зростання. І на сьогодні факультет здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет» має у своєму складі 4 кафедри: фізичного виховання, фізичної реабілітації, основ медицини та наук про здоров'я. На факультеті працює 52 штатні науково-педагогічні працівники, серед яких 2 доктори та 17 кандидатів наук, професор та 9 доцентів, заслужений працівники фізичної культури і спорту України та

заслужений тренер України, 5 майстрів спорту України та інші фахівці високого класу. На факультеті провадиться підготовка бакалаврів, магістрів та докторів філософії в галузях знань «освіта/педагогіка» та «охорона здоров'я» і, на сьогодні навчається 502 студенти денної та 512 заочної форми підготовки. І це далеко не межа розвитку факультету – у нього попереду ще багато досягнень та успіхів. З Днем народження тебе – Факультет здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «УжНУ»!

Дата надходження рукопису до редакції: 17.09.2019 р.

Відомості про авторів

Михайлович Степан Олександрович (1929–2019) – кандидат педагогічних наук, професор.

Миронюк Іван Святославович – доктор медичних наук, доцент, декан факультету здоров'я та фізичного виховання Ужгородського національного університету, 88001, м. Ужгород, пл. Народна, 3.

Федорішко Андрій Андрійович – Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, старший викладач кафедри фізичного виховання Ужгородського національного університету, 88001, м. Ужгород, пл. Народна, 3.

Товт Валерій Адальбертович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Ужгородського національного університету, 88001, м. Ужгород, пл. Народна, 3.